

цих суперечливих вимог. Для морального конфлікту властива боротьба індивідуальних моральних цінностей, норм, приписів, які особистість визнає для себе беззаперечними.

Конфлікт нереалізованого бажання або комплексу неповноцінності – це сукупність негативно забарвлених уявлень про свою фізичну та психічну ущербності перед іншими людьми, це зіткнення між бажанням і дійсністю. Формується комплекс в дитинстві, під впливом батьківських установок, у результаті помилок, невдач, поразок. У пубертатному періоді (підлітковому), коли механізми самоствердження є головними у поведінці, цей комплекс остаточно формується, і приймає одну з форм поведінки.

На підставі зробленого теоретико-методологічного дослідження, з'ясовано, що внутрішні конфлікти є поштовхом до розвитку особистості і є невід'ємним аспектом життєдіяльності людини; ВОК є протистоянням альтернативних поведінкових реакцій, це суперечності в цінностях, моралі, Я-концепції. Вони можуть як усвідомлюватися особистістю, так і не усвідомлюватися (мати прихований, глибинний характер).

Розуміючи причини виникнення неузгодженості внутрішнього та зовнішнього світу людини, можна буде не лише прогнозувати виникнення стресових та кризових ситуацій, але й запобігати конфліктам, які переповнюють наше сьогодення. Знання причин виникнення ВОК надає можливості скласти корекційні програми розв'язання та послаблення конфліктних ситуацій.

За умови конструктивного розв'язання внутрішні конфлікти сприяють успішній професійній ідентифікації та розвитку. У результаті продуктивного подолання ВОК підвищується професійна компетентність; формуються нові навички й уміння; розвивається адекватна ціннісно-мотиваційна система; розвивається «психологічний імунітет» (емоційна стриманість); формується самосвідомість та навички до саморефлексії.

Цуркан Т.Г.

ТЕРМІНОТВОРЕННЯ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ МЕДИЧНОЇ СУБМОВИ НА БАЗІ ЕВФЕМІЗАЦІЇ

Новоселицький медичний коледж

Вищий державний навчальний заклад України

«Буковинський державний медичний університет»

Розвиток термінології – постійний процес, який проявляється на різних рівнях її формування. У рамках когнітивного підходу стоматологічна термінологія постає як «специфічна скарбниця», що відображає етапи становлення стоматології як науки в цілому.

У основі явища евфемізму лежать: глибоко архаїчні пережитки мовних “табу” (заборон вимовляти прями найменування таких небезпечних предметів і явищ, як, наприклад, богів, хвороб або мертвих, оскільки акт назви, згідно дологічного мислення первісної людини, може викликати саме явище) – такі евфемізми типу: “нечистий” замість “чорт”, “покійний”, “небіжчик”; чинники соціальної діалектології.

На кожному етапі розвитку терміносистеми виникають невирішені проблеми та дискусії. Для вирішення таких термінологічних проблем іноді необхідний тривалий період часу. Прикладом такого тривалого становлення можуть служити евфемістичні терміни як «заяча губа» і «вовча паща» в стоматологічній хірургії, які відображають природжені дефекти особи. Вони можуть виникати у одного з 1000 новонароджених і проявлятися наскрізною щільною губ і піднебіння. Аж до середини ХХ століття і в спеціальній літературі, і в лікарській мові були поширені терміни «заяча губа» і «вовча паща». Їх виникнення приписують «батькові хірургії», паризькому лікарю Амбруаз Паре (ХVI століття), який помітив, що, наприклад, у зайців губа розділена по краю на три частини. Це – образні терміни, але в них немає повної морфологічної схожості з дефектами у людей – так у вовка піднебіння хоч і високе, але немає щілини. Крім того, терміни, пов'язані з цими каліцтвами, травмують психіку людей - самих хворих, їхніх батьків і родичів. Евфемістичні терміни, тим не менш, у великій кількості використовуються в термінології. Вони часто відмежовані з синхронної точки зору від загальноновживаних слів національної мови. Це пояснюється як історичними причинами: тим, що медицина опинилася серед «вільних наук», що вивчалася в середньовічних університетах, де загальноприйнятими мовами були латинська і грецька, так і деонтологічними міркуваннями – хворий не завжди повинен знати особливості діагнозу та передбачуваної терапії. Хронологічний фактор також відіграє певну роль у формуванні медичної термінології. Етимологія давньогрецьких і латинських термінів, які використовуються в медицині, показує, що в античний період в якості термінів використовувалися слова, запозичені із загальноновживаної мови.

Отже, термінотворення у сфері стоматології як процес вторинної номінації можна представити як евфемізацію і вона доводить творчу силу мови і її здатність до варіативності.

Цуркан М. В.

ЛЕКСИЧНІ ЯВИЩА МІЖМОВНОГО КОНТАКТУВАННЯ

Кафедра суспільних наук та українознавства

Вищий державний навчальний заклад України

„Буковинський державний медичний університет”

У говірковому мовленні, елементи якого стали основою стилізації розмовності в мові сучасних письменників Буковини (М. Магіос, Г. Тарасюк, В. Кожелянка, М. Лазарука, В. Михайловського), є неоднорідний за походженням складник прозової поетики, що засвідчує взаємодію представників різних націй та етносів на території Буковини (українців, румунів, поляків, німців, австрійців, угорців, євреїв, росіян тощо), які залишили про себе пам'ятки у вигляді левних лексем. Галицько-буковинське побутове комунікативне середовище,

стилізоване в прозі письменників Буковини в характерних для нього ситуаціях, способах вираження понять, думок, відчуттів тощо. Мимоволі інструментом вербалізації стають такі специфічні явища мовної свідомості, як знаки інших лінгвокультур. У зв'язку з цим вагомим є аргумент К. Ф. Германа: „Зміни у лексиці українських говірок Буковини відбувалися під впливом суспільно-політичних та історичних причин. Так, протягом одного ХХ ст. державна приналежність Буковини змінилася чотири рази. До 1918 року землі всієї Буковини як Північної, так і Південної входили до складу Австро-Угорської імперії, після розпаду якої з 1918 по 1940 рік Буковина опинилася під владою Румунії. З 1940 по 1991 рік Північна Буковина в складі України входила до Радянського Союзу. З 1991 року Північна Буковина перебуває у складі незалежної, самостійної держави Україна. Південна частина Буковини від 1940 року входить до складу Румунії. Ці зміни приналежності Буковини різним державам не могли не мати впливу на склад лексики мовлення буковинців. Якщо протягом другої половини ХХ ст. значна частина германізмів та румунізмів, а також гебраїзмів вийшла з ужитку в усному мовленні буковинців, то засвідчено і протилежний процес: в усному мовленні з'являються слова, запозичені з російської мови”.

Найдетальніше питання щодо мови регіону, елементи якої закріпилися в поетичній прозі письменників Буковини, висвітлені у працях К. Ф. Германа, Л. О. Ткач, Ж. В. Колоїз. Серед використаних лексикографічних праць, що фіксують лексику регіону, тільки у словнику „Гуцульські говірки” (ГГ) та в матеріалах до словника „Українська літературна мова на Буковині в кінці ХІХ – на початку ХХ ст.” (частина І) подано етимологічну довідку. Натомість у Словнику буковинських говірок (СБГ) такі слова покваліфіковано як діалектизми. Отже, серед таких помінацій у поліетнічному регіоні Буковини:

1) германізми: *трафити* ‘потрапляти’: – *Може, ти не в ту хату потрафила або не на те весілля кличеш; фана* ‘прапор, корогва’: *Хтось із челяді на radoцях повісив був синьо-жовту фану на дзвіниці та на „Просвіті”; фамілія* ‘1) прізвище; 2) родина, рідня’: *Ти диви, а фамілія, вроді, польська, – не міг заспокоїтися Гапоша, аж згорбився і зцітив кулацька, мов гиряки; Бо світилися Цвичкові ребра крізь сорочку – і не знати, чи то фамілія його така була худа, чи то неприкаяне життя так висушило чоловіка;*

2) полонізми: *кобіта* ‘жінка’: – *А що, таздику, йдете сьоговечір до кобіти?; лайдак* ‘зневажл. ледар’: – *Ти це мені, лайдаку, грозиши?;*

3) румунізми: *фудульний* ‘зарозумілий, гордовитий’: *Корнизя заарканять москалі й котрась фудульна дівка...; дараба* ‘пліт, збитий із кругляків’: *Тата привалило дарабою, коли дитині було дванадцять років, а за три роки по тому й Михайлова мама пішла у глину через пусті бабські язики?.*

Зазвичай, у тексті ця інформація представлена у виносках із ремаркою рум. або в тексті з супроводом висловлення *по-румунськи*. Прикметно, що, наприклад М. Магіос, румунізми в тексті може подавати як варваризми: некириличне оформлення якраз і є додатковим стилістичним сигналом поліетнізму середовища, у якому живуть персонажі: – *Пане-дамцуле* [СБГ та ГГ не фіксують], *а ви бих поміняли свою любку на мою? Може, моя ще май смачніша?; – Не бійся, domnule* Мігаю. Нічого не трафилось. Я лиш прийшов сказати, що ми вибираємося із Черемошного; *Doamno* Матроно! сказав Лупул, коли стіл був заставлений полумисками; ...у забитому в гори селі над Черемошем, царями й Богами були королівські посередники – служиві вояки місцевої жандармерії й *graniceri* на чолі з лейтенантом Лупулом та місцеві дідичі; ...з того боку пристрелили отам, улизу, прикордонники-*graniceri* [*Granicer* (рум.) – прикордонник] і потопельника не одного там вилунали (пор. також кириличне написання: *а з цього боку поділяться гранічери* сушеними сливами в міцуликові, зачепленім до верху довгої і гнучкої ліски чи жердки; ...за порушення указу *vorbiti romaneste* [*Vorbiti romaneste!* (рум.) – Говоріть румунською!], *що не одна молодиця і не раз відмовила свосму любчикові; Лейтенант* Лупул, начальник одночасно Черемошнянської жандармерії і прикордонного поста, *по-румунськи постерунку, мовчки вислухав Михайлове повідомлення;*

4) гебраїзми (*міцва, пурімішлі* та ін.). Статус цих слів устанавлюємо за ситуацією комунікування з євреями, виокремлюючи в наведених цитатах авторське тлумачення, як-от: – *Е-е-е, ні... Міцва по-нашому – це добра справа. Ви зробили добру справу, Марійю, відвідавши нашу родину в Жалобі; З маком. Пригощайтеся, прошу вас. Ці пуріжки називаються гументаші. Вуха Амана; Тому на Пурім із радістю поїдають „вуха Амана” і влаштовують пурімішлі – веселощі з перевдяганнями, жартами, дарують одне одному подарунки, дають міцостиню бідним.*

Отже, наведені лексичні явища міжмовного контактування репрезентують ареальну лексичну норму. Щодо текстової функції, то вони, зафіксовані у прямій мові чи невластне прямій (внутрішній) мові персонажів, функціонують саме в ролі засобів стилізації соціокультурного середовища.

Шаласва Г.В.

ШЛЯХИ ПЕРЕХОДУ ЕПОНІМІЧНИХ ТЕРМІНІВ ГАЛУЗІ МЕДИЦИНИ В ЗАГАЛЬНІ СЛОВА

Кафедра іноземних мов

Вищий державний навчальний заклад

«Буковинський державний медичний університет»

За ознакою називання предмету як індивідуального або як представника цілого класу всі іменники поділяються на власні (оніми) та загальні.

Лінгвістичний розділ, що займається вивченням власних імен, їх історією та закономірностями їх виникнення, їх функціонуванням, змінами та структурою, називається ономастикою.